

Z. P.

Z okazji trzechsetlecia Francuskiej Akademii Nauk

Studia Philosophiae Christianae 2/2, 301-303

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

metafizyki w tekstach epistemologicznych Arystotelesa i Tomasza. J. Jemioł zakłada w tym miejscu, że metafizyka Arystotelesa i Tomaszka stosuje się do ich epistemologicznych postulatów.

Zgodnie z apodyktyczno-dedukcyjną koncepcją nauki, pojęcie pierwotne, w tym wypadku pojęcie bytu, musi spełniać postulat konieczności i uniwersalności. Aby pojęcie bytu mogło ten postulat spełniać, musi uwzględniać tylko istotowe, kwidditatywne składniki bytu.

J. Chalcarz

Komunikat z posiedzenia naukowego ATK z dnia 18. V. 1966 r.

Posiedzenie to, zorganizowane przez Wydział Filozofii Crześcijańskiej, zostało poświęcone zagadnieniom prawa naturalnego. Na żywe zainteresowanie tym tematem w dzisiejszym świecie naukowym zwrócił uwagę w przemówieniu wstępnym dziekan Wydziału Filozoficznego ATK, prof. dr K. Klósak.

Wygłoszono trzy odczyty:

- I. Doc. dr Hanna Waśkiewicz Z KULu — Zagadnienie prawa naturalnego w świecie współczesnym,
- II. Doc. dr H. Waśkiewicz — Teoria prawa naturalnego w ujęciu ks. J. Leclercqa,
- III. Doc. dr Stanisław Olejnik — Zakwestionowanie prawa naturalnego we współczesnej etyce sytuacyjnej.

Odpowiednie artykuły ukażą się w następnym numerze naszego pisma.

Z okazji trzechsetlecia Francuskiej Akademii Nauk

Rok 1966 jest trzechsetnym rokiem istnienia Francuskiej Akademii Nauk. W związku z tą rocznicą zainaugurowano jubileuszowe uroczystości. W pierwszym dniu ogólnych uroczystości wzięli udział: prezydent Republiki Francuskiej generał de Gaulle, członkowie rządu, członkowie Akademii Nauk, profesorowie uniwersytetów francuskich i liczni przedstawiciele akademii nauk innych krajów. Gości oraz członków Akademii Nauk powitał prezes Akademii M. Maurice Roy. W przemówieniu inauguracyjnym, po krótkim przedstawieniu historii Akademii Nauk, wskazał on na rolę jaką FAN odegrała w kształtowaniu społeczeństwa francuskiego, jego kultury materialnej i duchowej, kultury innych krajów, a nawet kontynentów świata. Rolę tę Francuska Akademia Nauk realizowała w drodze rozwijania i doskonalenia poznania naukowego. Krótko przemówił także gen. de Gaulle. Przemawiali również przedstawiciele innych akademii nauk. Wśród nich M. M. Bord Chain, biochemik, reprezentant Angielskiej Akademii Nauk oraz Polak Wacław Sierpiński, matematyk, przedstawiciel Polskiej Akademii Nauk.

Uroczystości jubileuszowe Francuskiej Akademii Nauk obchodzone we Francji po raz pierwszy. Tak się jakoś składało, że ani pierwsze stulecie jej istnienia ani drugie nie było specjalnie wyróżniane. Stąd wielkie bogactwo programu tegorocznych uroczystości.

Prawie w każdym przemówieniu nawiązującym do historycznych początków Francuskiej Akademii Nauk, wskazywano na klimat intelektualny XVII wieku jako na zasadniczy element decydujący o jej powstaniu. Faktycznie, Francuską Akademię Nauk nazwać można — jak to zresztą podkreśla prasa francuska — córą ducha naukowego, jaki zrodził się w XVII wieku. Jest rzeczą dobrze wiadomą, że wiek XVII gdy chodzi o osiągnięcia w dziedzinie nauki i teorii nauki uchodzi za wiek rewolucyjny. Wprawdzie nie wszyscy historycy nauk zgadzają się na taką ocenę wieku XVII, jednak nie jest ona bez podstaw. Wiek XVII ogólnie uchodzi za wiek wielkich przeobrażeń w dziedzinie poznania i teorii poznania naukowego. W tym wieku w wyżej wymienionych dziedzinach dokonała się rewolucja. Z punktu widzenia historii nauki dokonała się ona dzięki ludziom stawiającym pytania, na które można znaleźć odpowiedź w drodze eksperymentu, ograniczającym swoje badania raczej do problemów fizykalnych aniżeli metafizycznych, koncentrującym uwagę na dokładnej obserwacji rzeczy, które znajdują się w świecie przyrody, oraz na związku zachowania się jednej rzeczy z zachowaniem się innej, a nie na badaniu ich natury. Zwracali oni uwagę raczej na przyczyny najbliższe, a w szczególności uwzględniali te aspekty świata fizycznego, które można wyrazić w formie matematycznej. Cechy charakterystyczne dla świata rzeczy realnych, dające się ująć za pomocą wagi, miary można porównywać, wyrażać jako wielkości lub ilość i w ten sposób przedstawiać w gotowym sytemie geometrii, arytmetyki lub algebry, w którym w drodze wyprowadzania wniosków odkrywa się nowe stosunki pomiędzy zdaniem, a następnie zależności te mogą być sprawdzone za pomocą obserwacji. Inne aspekty materii były raczej pomijane. Systematyczne stosowanie metody matematycznej, jak również eksperymentalnej, przyspieszyło poważnie tempo postępu nauki. Do wprowadzenia metod eksperymentalnych oraz matematycznych w uprawianiu nauk przyczynił się głównie w wieku XVII Galileusz. Stworzył on podstawy nie tylko dla nowożytnej mechaniki i astronomii lecz przeprowadził metodologiczną refleksję nad naukami przyrodniczymi. Zasadniczy jednak wpływ na rozwój nowych poglądów na naukę oraz na powstanie nowych w stosunku do tradycji sposobów uprawiania nauk we Francji wywarli tacy, jak: Kartezjusz, Pascal, Mersenn, Roberval, Huyghens, Mariotte, Perrault. Wyżej wymienieni reprezentowali matematyczno-empiryczny sposób uprawiania nauki o świecie realnym. Nie wszyscy tylko w jednakowej mierze akcentowali momenty empiryzmu, czy matematyzmu, wszyscy natomiast odbiegali od dotychczasowej tradycji filozoficznej. Najbar-

dziej radykalne w tym względzie stanowisko reprezentował Kartezjusz. Podawał się on bowiem za myśliciela, który zdecydowanie odbiegł od zastanej tradycji filozoficznej, zerwał z pozostałościami scholastyki i rozpoczął budowę nauki na zupełnie innych niż dotąd podstawach. Tak dalece wpłynął na rozwój nowożytnej nauki, że historycy filozofii nie wahają się go nazywać „ojcem nowożytnej nauki”. Dokoła niego, jego poglądów, koncentrowali się wyżej wymienieni myśliciele. Najbardziej oddanym Kartezjuszowi i jego poglądom był Mersenn. I właśnie wokół Mersenna, jako reprezentanta poglądów Kartezjusza i jego jednego z najlepszych przyjaciół, zbierali się tacy, jak: Etienne Pascal, który na posiedzenia naukowe przychodził z dwunastoletnim swym synem Blaise'm Roberval, Huyghens, Claude Perrault, Mariotte, Gassendi. Wyżej wymienieni urządzali posiedzenia naukowe, korzystając najpierw z gościny M. Mersenna, a gdy jego zabrakło organizowali je u M. de Montmora i u Thevenota. Zebrania naukowe wraz z dokonywanymi na nich dyskusjami odbywały się w określonych dniach tygodnia. To właśnie „spontaniczne” ugrupowanie ludzi powiązane celami naukowymi oraz związkami sympatii i przyjaźni stało się podstawą do utworzenia Francuskiej Akademii Nauk. Właśnie wyżej wspomniane ugrupowanie w samych początkach jego powstania nazywano już Akademią Montmora, a niedługo później, bo w 1654 r., Etienne Pascal określał je nazwą „Akademia Paryska”.

Przez wiele lat uczeni tego ugrupowania pracowali, nie mając dla swej szkoły oficjalnej nazwy. Dopiero Ludwik XIV dokonując reorganizacji szkolnictwa wyższego wyżej wymienionemu ugrupowaniu nadał oficjalną nazwę „Królewskiej Akademii Nauk”. Miejscem zebrań stała się na jakiś czas biblioteka królewska. Rok 1666 jest o tyle ważny dla powstania Francuskiej Akademii Nauk, że w tym właśnie roku nastąpiło pierwsze oficjalne posiedzenie naukowo-organizacyjne zaprotokółowane przez pierwszego sekretarza J. B. du Hamela. Ludwik XIV w 1699 r. czyni z Akademii Nauk oficjalną instytucję państwową, nadając jej urzędowy statut.

Z. P.